

1933 październik 11, Gdynia – Sprawozdanie sytuacyjne z ruchu wywrotowego, zawodowego i stanu bezpieczeństwa publicznego Nr II.BA.2/33 Tjn. Komisarza Rządu w Gdyni Franciszka Sokoła za miesiąc wrzesień 1933 roku, oryg. mps., APG O/G, sygn. 682/2299, s. 200-202.

[I]. SYTUACJA OGÓLNA.

Działalność wywrotowa w miesiącu wrześniu [br.] znacznie się wzmogła. Bezpośrednie przyczyny nagłego wzrostu tej pracy nie są na razie wyjaśnione. Utworzony został w szybkim tempie Komitet Okręgowy KPP Gdynia z siedzibą w Praust¹² (teren WM Gdańska). Praca Komitetu przejawiała się dotychczas w rozrzuceniu ulotek, wzywających do strajku generalnego oraz wydaniu czas[opisma]. „Czerwony Marynarz”, poświęconego stosunkom gdyńskim. Personalna obsada Komitetu Gdyńskiego KPP [jest] dobra. Do pracy przystąpiono programowo i z dużą energią. Stan członków, jak na początek, [jest] niespodziewanie duży. Powyższe zjawiska każą liczyć się ze znacznym wzmoczeniem roboty wywrotowej w miesiącu październiku br. Na terenie związków zawodowych w ciągu całego okresu aktualna była sprawa strajku portowego. Inicjatorem jego jest zarząd ZZT. Należy jednak podkreślić, iż obecnie panujące wśród robotników nastroje do strajku są nieodpowiednie. ZZT działalności nie przejawiał. Zanotowano znaczny spadek bezrobocia, co stoi w związku z rozpoczęciem budowy dróg miejskich na przedmieściach. Wykryto jedną aferę szpiegowską, zakończoną wyrokiem śmierci względem jednej osoby. Stan bezpieczeństwa na terenie portu i miasta [był] dobry.

[II.] RUCH WYWROTOWY.

Miesiąc wrzesień [br.] zaznaczył się w pracy wywrotowej na terenie Gdyni niespodziewanym [...] jej wzmoczeniem. Stwierdzono, że ponownie zorganizowano poprzednio zlikwidowany Komitet Gdyński KPP. Uruchomiono pracę zewnętrzną z dość dobrym rezultatem. Wydano egzemplarz „Czerwonego Marynarza”, poświęconego całkowicie omawianiu gdyńskich stosunków robotniczych. Wydano i rozkolportowano odezwę wzywającą do strajku generalnego. Jednocześnie należy stwierdzić intensywną pracę samego Komitetu KPP i dobrą obsadę personalną. Wszystko to każe przypuszczać, iż czynniki wywrotowe posiadały dobrze zamaskowane kontakty partyjne na terenie Gdyni, jeszcze w poprzednim miesiącu.

Siedzibą gdyńskiego Komitetu KPP jest miasteczko Praust na terenie WM Gdańska w domu kawiarni Müllera, ostatnio zaś ma być przeniesiona do Gdańska ul. Langgarten. Skład tego Komitetu, stosownie do ostatnio posiadanych informacji (po rozpracowaniu danych) nadesł[anych]. Urz[ędowi]. Wojew[ódzkiemu]. [pismem] L.II.BA-249/33 Tjn. [z] dnia 26 września [19]33 r.) przedstawia się następująco: sekretarz Komitetu KOKPP Gdynia - Iskrycki - posiada motocykl IHL - 56. Członkowie Komitetu: 1) Reisinger - zam. w Sopotach ul. Seestrasse Nr 18, 2) Walery Biskup, syn Wojciecha i Antoniny, ur. 18 stycznia 1906 r. w Książu, zam. w Gdyni przy ul. Warszawskiej 17 - pracuje w porcie w firmie „Pantarei”, 3) Konstanty Miłaszewski, syn Pawła i Stanisławy, ur. 14 października 1899 r. w Petersburgu, bezrobotny, ślusarz, zam. w Gdyni Obłuże, barak nr 36, 4) Niedzielski, z zawodu rymarz, zam. w Gdyni przy ul. Starowiejskiej. Jak stwierdzono Niedzielski w dniu 2 października [19]33 [r.] rozrzucał ulotki komunistyczne na terenie portu. Zorganizowano również transporty bibuły komunistycznej z Gdańska i Łodzi. A mianowicie: literatura ma być przywożona razem z towarami galanteryjnymi i innymi do sklepu galanteryjnego Chaima Rajslera przy ul. Władysława IV 26 w Gdyni i stamtąd dopiero rozwożona do poszczególnych ośrodków robotniczych na Pomorzu. Pierwszy transport ma nadejść w bieżącym tygodniu z okazji 16. rocznicy Rewolucji Październikowej. Jednocześnie projektowane jest wywieszenie w Gdyni kilku transparentów komunistycznych, które ma wywiesić Niedzielski. Reasumując, należy stwierdzić, że wobec energicznej postawy i ruchliwości członków nowo zorganizowanego Komitetu KPP, jak również programowej i przemyślanej pracy należy liczyć

¹² Pruszcz Gdański.

się z dużym napięciem działalności komunistycznej na terenie całego wybrzeża, szczególnie zaś na terenie Gdyni i portu.

[III.] RUCH ZAWODOWY.

ZZZ. Pracy zewnętrznej w sprawozdawczym okresie nie wykazał.

ZZP. Rozwija w dalszym ciągu działalność, dążąc do skupienia przodowników portowych. W okresie sprawozdawczym urządzono dwa zebrania, a mianowicie: w dniu 3 września [19]33 r. poświęcone zwalczaniu wpływów ZZT wśród robotników portowych. Drugie zebranie w dniu 24 października [19]33 r. było poświęcone sprawie zawarcia umowy zbiorowej dla przodowników i omawianiu jej warunków. Frekwencja [na zebraniu była] liczna.

Zarząd ZZT oraz czołowi działacze tego związku w ciągu całego okresu starali się za wszelką cenę utrzymać nastroje wśród robotników portowych. Nawet kilkakrotnie wyznaczono termin rozpoczęcia strajku, jednak ze względu na jego niepopularność wśród robotników - odwoływano. Tł[em] strajku [jest] zatarg ze Związkiem Armatorów o obniżkę płac. Szczegółowe sprawozdanie w tej sprawie przedłożyłem Urzędowi Wojewódzkiemu [Pomorskiemu] [pismem] L.II.BA.245/33 Tjn. w dniu 8 września [19]33 r. W dniach 24 i 25 września [19]33 r. datowany był pobyt w Gdyni delegatów Centralnego Zarządu ZZT z Warszawy Cymermana i Wojewody. Odbyli oni szereg konferencji z mężami zaufania ZZT i bezrobotnymi oficerami Marynarki Handlowej.